

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =

Uredništvo in upravišstvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poštnina.

Glasi slovenskih socialistov na Primorskem.

Sedmi redni zbor jugoslov. soc. dem. stranke v Ljubljani.

V nedeljo 31. m. n. se je tedaj zbral v salonu hotela pri Maliču v Ljubljani sedmi redni zbor jugoslov. soc. dem. stranke. V salonu hotela je že zgodaj živahno. Zastopniki in gostje prihajajo iz vseh jugoslovanskih krajev. Mimo nas gredo v dvorano stari znanci, v boju osiveli in novi še nepoznani sodrugi. Stari znanci si segajo v roke v prijeten pozdrav ter se seznanjajo z novodošli soboritelji.

Izmed zunanjih gostov vidimo na zboru poslanca **Muchitscha**, ki zastopa klub socialno demokratičnih poslancev in štajersko deželno organizacijo.

Hrvatsko socialno demokratično stranko zastopa **sodr. E. Demetrovič** iz Zagreba. Iz Dalmacije je prišel **sodr. Glumac**, ne kot gost, marveč kot opravičeni zastopnik vseh organizacij v Dalmaciji.

Po **sodr. Petejanu** je prvič zastopan na strankinem zboru Istra in Goriška je poslala 16 delegatov med katerimi vidimo **dr. Tumo** in **dr. Dermoto**. Ob pol desetih so delegatje zasedli že vse prostore.

Dvorana je prav enostavno a okusno odlična z zelenjem in rdečimi zavesami. V ozadju med zelenjem je oder s prostori za predsedništvo in zapisnikarje. Ob straneh sta dva kipa naših prvoboriteljev. Na desni K. Marks in na levi F. Lassalle.

Otvoritev in dopoldanska seja.

Točno ob pol desetih otvori zbor v imenu izvrševalnega odbora **sodr. Et. Kristan**. Pozdravi vse navzoče ter upa, da izrazi mnenje vseh, ako želi, da bi bilo zborovanje plodonosno, ki bi doneslo obilo sadov stranki in delavstvu. Potem nadaljuje: «Od zadnjega strankinega zbora v Trstu, nas loči doba dveh let, doba hudih bojev v katerih je stranka nastopala. Nismo želi preveliko uspehov, toda napredovali smo, kakor še nikdar prej in stranka je postala mogočen faktor s katerim morajo nasproti računati. Da smo to dosegli je bilo mogoče samo s sodelovanjem širokih slojev iz katerih je stranka sestavljena. Tako mora biti tudi v bodoče. Naša stranka je bila, je in bo tudi nadalje najprej in pred vsem stranka proletarijata. To biti je tudi naša dolžnost. Naš narod je proletarski narod in je že zato kakor morda nikjer drugod, predestiniran za našo stranko. In zato smemo opravičeno trditi, da današnji naš zbor ne odloča samo o usodi ozkih strankinih krogov, marveč o usodi ogromne večine vsega ljudstva, ki živi na jugu te avstrijske države».

V tem zmislu pozdravi v nemškem jeziku zastopnika kluba nemških soc. poslancev ter v hrvaškem jeziku **sodr. Demetroviča**, zastopnika hrvaških sodrugov. «Drag nam je poset **sodr. Demetroviča**. Tako kakor v Zagrebu tako hočemo tudi tukaj pokazati, da smo v vsem edini, da tvorimo zlasti s hrvaškimi sodrugi mogočno proletarsko družino.

Nato prečita pismene in brzojavne pozdrave iz Prage, Berlina, Dunaja, Dalmacije, Bosne Hercegovine itd. Bosanski sodrugi so poslali glede aneksije Bosne in Hercegovine posebno resolucijo, o kateri se razpravlja pri točki «politični položaj». S tem je bil zbor odprt.

Na predlog **sodr. Kristana** so nato izvoljeni v predsedništvo sodrugi: **M. Čobal**, **Tokan** in **Milost Fr.** Za zapisnikarje pa sodrugi: **Malovrh**, **Komavli** in **Stigl.**

Čobal: se zahvali za izvolitev ter predloži zborovalni pravilnik, ki se ga rabi navadno na vseh enakih zborih. Nato so izvoljeni v komisijo za pregledovanje mandator sodrugi: **Jernejčič Anton**, **dr. Tuma** in **Iv. Koemur**. V komisijo za pregledovanje predlogov so pa izvoljeni sodrugi, **E. Kristan**, **A. Kristan**, **Iv. Regent**, **Ig. Sitter** in **dr. H. Tuma**.

Muhič iz Gradca pozdravi zbor v imenu kluba nemških soc. dem. poslancev. Stranki želi, da bi se v kratkem mogočno razvila zlasti zato ker zavzema naš proletarski narod v državi važen faktor. Tudi na šta-

jerskem imamo veliko slov. delavcev, kibi morali tvoriti s tovariši iz drugih slov. pokrajin močno skupino. In skupnost mora vladati med delavstvom. Meščanstvo je povzročilo grozno krizo, ki je sedaj ne more rešiti, zato pa trati čas z nacionalnimi vprašanji, katere rešiti pa se je zopet pokazala, da je nezmožna. Tudi vlada je lenobna in noče razumeti položaja v katerem se danes nahajamo. Edino soc. dem. se je pokazala, da je zmožna rešiti vsa vitalna vprašanja narodov in delavstva. Zato se tudi delavstvo opira samo na našo stranko, ker ona sama je resnična in opravičena njegova zastopnica. Zato je vseh želja, da se tudi jugoslov. soc. dem. stranka razvija še bolj, da doseže v kratkem v krogu bratskih strank ono pozicijo, ki ji gre po važnosti ljudstva, ki ga zastopa, ter da pošlje kmalu svoje zastopnike tudi v parlament, kjer bodo z drugimi enakomislečimi tovariši delali skupno v korist slov. in splošnega ljudstva.

Nato se preide k prvi točki dnevnega reda, k poročilam:

Mlinar poroča o delovanju izvrševalnega odbora od zadnjega strankinega zbora v Trstu. Prva doba je bila posvečena boju v državnozborskih volitvah ter v doseg volilne reforme za deželne zbore, ki smo jo dosegli skoraj v vseh jugoslov. pokrajinah. Največji uđarec je zadal delavstvu kranjski deželni zbor, kjer so združeni liberalci, klerikalci in nemci skuhal volilno pravico potom katere so iz dežel. zbora izključili vsakega del. zastopnika. Pri volitvah v državni zbor je kandidirala naša stranka v 20 okrajih. Zmagala ni nikjer, toda dobili smo na ta način pogled na našo posest in sedaj vemo od kje moramo začeti. Odločevala je stranka v dveh krajih na Štajerskem v Ljubljani in na Goriškem. Izdala je parolo, da se pri ožjih volitvah podpira liberalne kandidate brez vsake obveznosti. V Ljubljani se je pa stranka vzdržala volitev pri ožji volitvi in sicer zato, ker klerikalcu ni smela pomagati in liberalcu tudi ne ker je bila liberalna stranka odločna nasprotnica splošne volilne pravice.

Na Kranjskem smo dobili takrat 5000, v Trstu 1500, Goriškem 1600, Koroškem 1400 glasov itd. V te št. niso seveda všeti oni glasovi onih naših delavcev, ki so glasovali za neslovenske socialistične kandidate. Važen dogodek tvori volitev deželnozborskega poslanca v Idriji, kjer je pri ožji volitvi z našimi glasovi zmagal učitelj **Gangl**. Pri zadnjih deželnozborskih volitvah na Goriškem se je v ožji volitvi med liberalcem in klerikalcem glasovalo tudi za liberalca. Pri zadnjih dež. volitvah na Kranjskem je pa prišlo v Ljubljani do ožje volitve med **sodr. E. Kristanom** in **Turkom**.

Za časa državnozborskih volitev se je izdalo „Rdeči Prapor“ vsak dan in sicer za dobo dveh mesecev. Dne 16. sept. 1907 je pa začel izhajati 2 krat na teden in izhaja še sedaj. Meseca dec. 1907 so pa primorski sodrugi sklenili na konferenci v Trstu izdajati svoje glasilo „Delavski List“, ki je začel izhajati s 3. januarjem 1908. Izvrševalni odbor ni nasprotoval ustanovitvi novega lista, ker je videl, da je nov lokalni list za Primorsko potreben. 17. jan. 1908 se je ustanovilo delavsko tiskovno družbo v Ljubljani, ki je prevzela v režijo vse strankine tiskovine. List „Naprej!“ se je prelevil iz lokalnega v splošen poljuden list in izhaja 2 krat na mesec. Pri vseh teh akcijah in ustanovitvah je posredoval izvrševalni odbor. Odposlanstvo je se poslalo na hrvaški in italijanski soc. dem. kongres. V Studgardt se ni poslalo zastopnika. Stranka je priredila in pospešila veliko raznih shodov na katerih se je razpravljalo o raznih dnevnih vprašanjih. — Stranka se je dosedaj vsekako omejila samo na agitacijo in malo na organizacijo. Za poslednjo se bomo morali pečati več v bodoče.

Bartel poroča o blagajni stranke. Dohodkov je imela 5036.06 K. Troškov pa 4090.39. Prebitek 95 K 67 vin.

A. Kristan poroča o deželni organ. na Kranjskem. Ustanovila se je 1. okt. 1908. Največ je delala pri deželnozborskih volitvah. Veliko zaslug ima organizacija, da je prišlo v Ljubljani do ožje volitve.

V. Kermelj poroča o tržaški deželni organizaciji. Od zadnjega strankinega zbora se je delalo najprej pri državnozborskih volitvah. Morala je razširiti svojo agitacijo tudi na Goriško in je to vršila dokler se ni v Gorici ustanovilo deželno organizacijo. Posredovala je pri izgrelih in občinskih volitvah v Pulju, kjerr je na poziv tržaškega pol. odbora organizira delavstvo v posebno organ. **sodr. Petejan**. Udeležila se je deželnozborskih volitev na Goriškem. Intervinirali smo pri stavki učiteljskihnikov v Kopru, ki je za dijake ugodno končal. Posredovali smo za slovenske ljudske šole v Trstu. Udeležili smo se volitev v obrtno sodišče in je bilo 17 slov. sodnikov izvoljenih. Udeležili smo se volitev v zavarovalnico zoper nezgode ter smo vsled naše zahteve prišli do slov. strokovnega tajnika v Trstu. Shodov je priredila organizacija (izvzemši volilne shode) v Trstu javnih 15 zaupnih zborovanj v Trstu in okolici 25 in 6 konferenc. Na Goriškem dokler se ni ustanovilo tam organizacije, javnih shodov 24, 6 konferenc in 19 zaupnih zborovanj. Razven tega še mnogo zborovanj po tržaški okolici.

Petejan poroča o organ. v Pulju. Priredili so 17 javnih shodov, dve dež. konferenci. Ustanovili so okrajne organizacije v Pulju, Abaciji in Labinju. Udeležili so se zadnjih dež. volitev in dobili 778 glasov.

Kocmur prečita poročilo o goriški organizaciji, katere delovanje je našim sodrugom znano.

Glumac poroča o delovanju stranke v Dalmaciji. Govori o težavah organizacije in agitacije. Ker je ura že pozno se prekine sejo do pol dveh popoldne.

Popoldanska seja.

Predseduje **sodr. Čobal**. Prvi govori **sodr. Mlinar**, ki pove, da ker se ni k poročilam oglašil nihče za besedo se smatra poročila za sprejeta.

Nato se preide k drugi točki dnevnega reda

politični položaj

poroča **Ethin Kristan**.

«Ako hočemo napraviti jasno sliko političnega položaja, namreč splošnega, je treba, da se ozremo na čas, ko so se vršile zadnje državnozborske volitve. Ako hoče človek, ki ni socialni demokrat premotriti ta pol. položaj pride do zaključka, da je avstrijska politika kup nerazumljivih stvari. Pa vendar imajo te stvari svoje razloge, ki jih raziskovalec najde ako se postavi na soc. dem. stališče. Kajti nemogoče je priti do dna na podlagi narodnjaštva, ki ga uganjajo avstrijske nar. stranke in so za nas vse narodnjakarske bajke ničeve.

Državnozborska volilna borba se je vršila pri nas na Slovenskem pod geslom klerikalizma in antiklerikalizma. V boju se je šlo za duhovstvo ali proti farštvu. Načel ni bilo zlasti ne na strani liberalizma. — Zmagali so klerikalci, ampak pokazalo se je, da je tu tudi socialna demokracija, da je začelo stopati na dan tudi delavstvo ter da se začelja resen boj med proletarijatom in kapitalom. Tega so se liberalci vstrašili in so začeli koketirati s klerikalci. Najbolj tipično je za naše razmere dejstvo, da je vse to izhajalo prav iz bele(?) Ljubljane, kjer je bil boj med lib. in kler. najbolj strupen. V Ljubljani se je posrečilo liberalcem z raznimi mahinacijami zmagati. Ni bilo lahko, da so pridobili večino zase. Volilni programi govori liberalcev so bili jako uplivni, toda vsi vemo, da se je ljubljanski liberalni poslanec **Hribar** združil z dalmatinskimi in istrskimi poslanci v jugoslovanski klub ter podpisal reverz, s katerim je obljubil, da ne bo nikdar nastopil proti krščanskim tendencam. To je bilo za-

četek poti v klerikalizem. Soc. demokracija jim je dala toliko strahu, da bi se bili liberalci in klerikalci združili, tudi če ne bi bilo 20 septembra. Vsi jugoslov. poslanci so šli pri tej priliki v en sam parlamentarni klub ter sprejeli predloge **dr. Šusteršiča**, ki se jih pa ne upajo povedati. Dokaz, da so liberalci zatajili načela liberalizma. Dogodek 20. septembra je za nas med drugimi najvažnejši. Da je bil ta dogodek aranžiran je potrdil tudi ljubljanski župan sam, in posledice nam jasno dokazujejo namen, ki je aranžerje tega dogodka vodil. Takrat smo slišali, da so v nevarnosti vitalni interesi naroda; slov. duša, da je vskipela ob pogledu na dvojezične tablice itd. Fraze brez vsebine. Tisočkrat je imela slovenska duša večjo pravico vskipeti. Hujše so bile impozicije tisočkrat proti katerim je bilo vredno nastopiti. Naravnost nedopustno je pa, da se takim burkami daje pomen, ki ga nimajo.

Položaj slov. lib. stranke je zato zelo klaverno. Župan **Hribar** se je poprijel čisto navadnega Klofačevega komedijatonstva, in prazna komedija je bil njegov izlet skupno z češkimi in poljskimi poslancem na Rusko, kjer sedaj prirejajo vseslovanske maškarade o katerih se pa pripoveduje, da so zelo važni politični dogodki.

Pred sklicanjem kranjskega dež. zbora je prišel liberalizem v kot. Takega položaja pa se mu je bilo treba rešiti. Edina rešitev je bila v klerikalnem taboru. Klerikalci te zveze niso seveda potrebovali. V zvezo je šilil pa liberalizem. Tudi na Štajerskem ni nič drugače. Tudi tam ima vsa oblast nad ljudstvom klerikalna stranka proti kateri ni dosedanja narodna stranka naredila ničesar. Enako je na Koroškem in v Istri kjer vlada kuta čez vso deželo. V Trstu pa se skriva klerikalizem pod znano slogo, ki je pa sicer nič ni. Tudi v Dalmaciji dominira klerikalizem. Poslednjemu ni treba izkazati tedaj nobene zveze, ker je sam močan.

Že sama kranjska volilna reforma, pri kateri so liberalci igrali tako klaverno ulogo, da so dali dež. glavarju pravico vroči iz deželnega zbora vsakega poslanca, ki ne bo njemu po volji. Ako se pomisli, da to dosežejo so hoteli samo klerikalci, potem smo še bolj na jasnem, zakaj da se klerikalci niso preveč ogrevali za slogo. In prav zato slogo, prav zaradi zveze so bili uprizorjeni dogodki 20. sept. kjer ste pod krutim orožjem padli dve nedolžni žrtvi. Nato razpravlja govornik obširno o dogodkih 20. septembra in o posledicah ki so se doigrale med liberalci in klerikalci v in izven deželnega zbora.

Ko je bila sloga sklenjena, je napisal Šusteršič v nemškem listu, da je kranjski liberalizem mrtev. In bilo je res. Niti na škofovo pismo si niso upali več odgovarjati marveč so samo iz reškega Novega lista ponatisnili Šupilov članek v odgovor škofu ki je naložil Slovencem zaradi septemberskih dogodkov toliko smrtnih in posmrtnih grehov. Liberalci je pred klerikalno stranko popolnoma kapituliral.

Toda približno enako so se razvijale razmere tudi drugod. Protiklerikalnega boja nima niti na Štajerskem, v Trstu in v Istri pa vlada slogaštvo in bo vladalo dokler se ne bo klerikalcem zljubilo nastopiti samostojno. In prav nič se ne bomo smeli začuditi ako bomo prišli do sloge tudi na Goriškem, kjer se bijejo sedaj čisto osebni boji.

V državnem zboru je naša stranka nastopila kot stranka proletarijata z resnim namenom do dela, meščanske stranke so pa dosedaj nastopale s praznimi političnimi demonstracijami.

S svojimi nujnimi predlogi v prid delavstva je naša stranka že leta 1907 pokazala, da je res proletarska stranka. Niso bili sprejeti, večina poslancev je glasovala proti našim predlogom. Toda meščanske stranke so se prav v tem slučaju demaskirale. Pokazalo se je, da je soc. dem. stranka res edina prava zastopnica delavstva.

(Dalje prih.)

Kmečka stranka na Goriškem.

V nedeljo 17. t. m. se je končno konstituiral izvrševalni odbor kmečke stranke na Goriškem. Na Goriškem je bila živa potreba take stranke. Mali kmečki posestnik, ki tvori skoraj izključno maso kmečkega prebivalstva, je bil do danes pravcati plen klerikalne in liberalne stranke. Klerikalna stranka je res ustanavljala posojilnice, gospodarske zadruge, izobraževalna društva, društva za zavarovanje goveje živine itd. in kazala ostantativno svoje veliko prijateljstvo do kmeta. Ako pa se je zasledovalo delovanje stranke in delovanje zastopnikov v deželni zboru, se je pa jasno pokazalo, da gre sploh za interes stranke in za izključno vodstvo politike po duhovstvu v deželi. Vsi še tako vitalni interesi kmečki so se zapostavili z največjo konsekvenco na korist strankarskih vprašanj. Varovati v vsakim sredstvu klerikalno večino v deželni zboru in deželni odboru, to je bil edini cilj, edino pravo delo klerikalne stranke na Goriškem. Z isto doslednostjo in isto sebičnostjo pa je postopala izven deželne zbor narodno-napredna stranka ali, bolje rečeno, stranka „Soče“ in Andreja Gabrščka, ki se je leta 1902 polastil z ožjimi prijatelji narodnih zavodov, Trgovsko-obrtno zadruge, Goriške ljudske posojilnice, Narodnega sklada, Mizararske zadruge in že leta 1899 Trgovskega obrtnega društva. Politično delo te stranke je od leta 1902 do državnozbornih volitev leta 1907 pravi nič. Ni skrbi za organizacijo ni gospodarskega dela. Narodno-napredna stranka se sploh gospodarskega programa v prid kmeta ni lotila. Če se je poskušilo sementertja na gospodarskem polju delati, je bila to le skrb za trgovce in obrtnike a tudi z edino svrhu, pridobiti jih kot glavne agitatorje po deželi na korist malega števila voditeljev napredne stranke. Edini cilj te oligarhijske je bil, ohraniti izključno vodstvo in izkoriščanje narodnih zavodov, potem trgovcev in obrtnikov po deželi pa pridobiti si volilce za deželni in državni zbor. Ves časnikarski boj klerikalnega lista „Gorice“ in liberalnega „Soče“ je bil zgolj osebni in nizek. Od leta 1902 pa do leta 1907 so se razpravljali po listih medsebojni napadi pristašev napredne in klerikalne stranke. Celo to dobo ni sledu o gospodarskem delu, najmanj pa v korist velike večine prebivalstva, malega kmeta. Tako je dejansko mali posestnik na Goriškem bil izročen zlorabi strankarski dveh političnih struj, klerikalne in liberalne. Naravno je torej bilo, da je iz srede kmečkega malega posestnika samega prišel energičen klic: tako naprej ne več, proč s klerikalnim in liberalnim vodstvom. proč s strankami, ki delajo le za pozicije nekaterih oseb! Prva zasluga tega gibanja, ki je takoj spočetka postalo jako živahno, gre delavnemu Ivanu Mermolju v Vrtojbi in učitelju poljedelstva Antonu Štreklju. Stranka, ki se je takrat imenovala agrarna, je jela prirejati shode v goriški okolici ter je skušala ustanoviti eksportno zadruge vsled velike krize v trgovini s krompirjem in zelenjavo v goriški okolici. Nastop Ivana Mermolja je bil vseskozi simpatičen. Nosil je znak stvarnega dela in resničnega stremjenja po samoosvojitvi malega posestnika. Nastop tega samouka je bil tudi zato simpatičen, ker je poudarjal pogubne posledice

vpliva gnusnega osebnega boja na politično moralno v deželi. Žal da se tej mladi, čili stranki ni posrečilo dobiti uglednega in sposobnega voditelja. Le temu je pripisati, da ni agrarna stranka žela takoj pri prvem nastopu uspehov, ki bi jih po dejanskem položaju morala. Nastop voditelja stranke, dr. Frankota, pri državnozbornih in sledečih deželnozbornih volitvah je skoraj kazal na to, da je bilo gibanje goriških agrarcev le efemerno in da se agrarna stranka po uspešnih volitvah v deželni zbor združila pod vodstvom Andreja Gabrščka v skupni liberalno-agrarni stranki. No, dejanska potreba po samostojni kmečki stranki in realni položaj je zahteval nujno po odpomoči. Posebno učiteljstvo goriško se je jelo zavedati, da nima nikake odkritosrčne zaslombe ne na klerikalni ne na liberalni strani, marveč da bi imelo služiti na eni in drugi strani kot neplačan agitator. Z odločilno zmago klerikalne in liberalne stranke bi prišlo učiteljstvo v pravo politično suženjstvo ter bi se jel kazati boj za učiteljstvo po ovađstvu in protežiranju pri vsaki priliki in vseh institucijah, ki jih je deležno učiteljstvo. Skrb za svoj lastni obstanek je učiteljstvo vzdramilo, tako da so vsakokrat preprečili ugonobitev agrarne stranke po združitvi z liberalno ali klerikalno.

Nesimpatičen nastop poslancev liberalne stranke zunaj in v deželni zboru po eni strani, kakor naraščanje gibanja po samostojnosti med malim posestnikom je končno po deželnozborni komediji priklopelo zopet na dan in izraz temu stremljenju je končna ustanovitev samostojne kmečke stranke na Goriškem. Pojasnimo v prihodnjem članku neobhodno potrebno dotiko kmečkega in delavskega stanu, kmečke in socijalnodemokratske stranke. Za danes pa se omejimo na nekoliko kratkih opazk glede novega programa kmečke stranke.

Novi program kmečke stranke, sprejet 17. jan. 1909, ne zavzema nikakega načelnega političnega stališča. Demokratsko stališče se je na zaupnem shodu izključilo baš po vplivu nekaterih zaupnikov, ki so le s taktičnega razloga prestopili iz liberalne v kmečko stranko. Po istem vplivu se je sprejelo tudi drugo navidežno politično načelo, t. j. da kmečka stranka priznava krščanstvo in da se bo zanj potegovala. Predvsem je v tej frazi precej neodkritosrčnosti in nejasnosti! Krščanske konfesije danes ne poznamo, poznamo na Goriškem le katoliško. Katoliška načela poudarja v svojem programu klerikalna stranka le ta lahko rabi krščanstvo v svojim smislu. Kmečka stranka pa se je izognila priznavati katoličanstvo ter se je izrekla za »krščanstvo« . Kaj pod tem kmečka stranka in njen program razume, to je danes nejasno in ostane seveda nejasno za vekomaj. Krščanstvo je kvečjemu posebno filozofsko nazarje. Krščanstvo vsak lahko tolmači po svojem! Kako se bo torej kmečka stranka praktično potezala za krščanstvo, na to vprašanje pač ne ve nikdo zastopnikov kmečke stranke dati odgovor. Zato bi bila ta fraza v programu nepotrebna in kaže, recimo naravnost, neko neodkritosčno stališče te stranke. Krščanstvo je le predobesa, da bi se omogočil pristop tudi omahujočim pristašem klerikalizma. Druga določila programa se nanašajo le na strokovno organizacijo poljedelca in na bližje gospodarske naloge, ki si jih je stranka stavila. Sicer pa tudi tukaj stranka ni na jasnem, kar

kaže najbolj določilo glede carine. To določilo je navadna premlevana fraza iz programa agrarcev-veleposestnikov. Zaraditega tudi s svojega socijalnodemokratskega stališča v tej točki niti ne vidimo načelnega nasprotja, marveč smatramo dotično stvar za docela brezpomembno. Goriški kmet ne prideluje živil za svojo potrebo, zaraditega je v njegovem interesu, kakor tudi v interesu carine. Kolikor se pa tiče drugega glavnega blaga, t. j. pridelka na vinu, na sadju in sočivju ter zgodnji zelenjavi, pa se vrši ves promet v notranjosti države, tako da vprašanje carine komaj prihaja v poštev.

Podrobnejše svoje mnenje o programu pa podamo, ko se končno in oficijelno proglasi. Za sedaj socijalnodemokratska stranka pozdravlja to novo kmečko stranko na Goriškem, ker pričakuje, da z resnim stremljenjem po neodvisnosti, gospodarski in politični, pridobi v doglednem času vso kmečko maso zase in onemogoči na Goriškem daljše gospodarstvo klerikalne in liberalno-napredne stranke, od katerih je ena izkazala sijajno svojo nesposobnost pri gospodarstvu v deželni zboru, druga pa še bolj samopašno in škodljivo gospodarstvo z narodnimi zavodi. Samostojna kmečka stranka ne bode kazila dela socijalnodemokratske stranke. S politično izobrazbo malega kmeta pride do samospoznanja, in bodočnost goriškega, kakor tudi slovenskega kmeta je: kmet roko v roki z delavcem!

Pismo iz Gorice.

III.

Dne 16. januarja t. l. je nameravalo prirediti naše Pevsko in glasbeno društvo, podružnica Glasbene Matice v Ljubljani, koncert v veliki dvorani Narodnega doma v Trstu.

Poleg Glasbene Matice v Ljubljani je Pevsko in glasbeno društvo res edini ugledni zavod na Slovenskem, zgolj kulturnega stremjenja, simpatičen vsakemu poštenemu človeku, ali že klerikalne, liberalne ali socijalnodemokratske struje. Kljub vsem poskusom političnih strank, zavesti to društvo s stvarnega stališča, si je znalo ohraniti društvo čisto kulturno delovanje. Zasluga, da se je Pevsko in glasbeno društvo v tako kratkem času artistično razvilo, gre pevovodji gdu. Josipu Michlu, učencu češkega skladatelja Antona Dvořaka. Danes lahko Josipa Michla imenujemo enega najboljših slovenskih skladateljev. Stavil si je za življenski cilj med nami; interpretirati našega prvega pesnika Prešerna ter nam zadnji čas podal dva bisera: »Nezakonska mati« in gazelo »—da jo ljubim«.

Naravno je, da je društvo po lepih uspehih v Gorici strmelno pokazati se tudi širšemu občinstvu in je nameravalo prirediti koncert v Trstu, tam kjer je »narodnost« slovenska najbolj doma. No, vsa puhlost in površnost vodečih krogov v Trstu se je pokazala ob tej priliki. Tržaški rodoljubi imajo v svoji sredi Jako Štoko, ki je spisal burko »Moč uniforme«, in tekmovalje tržaške umetnosti z goriško ni pač šlo. Velikanskega uspeha »Moč uniforme« ni smel postaviti v dvom predidučni koncert Pevskega in glasbenega društva. Vsled tega so gospodje okoli Narodnega doma odsvetovali Pevskemu in glasbenemu društvu

je prišel iz bolnice, ni bil zdrav, ker ni mogel stati na nogah. Moral se je opirati na palice.

Kaj početi? V Ameriki ni imel nobene bližnjega sorodnika. Prisiljen je bil zbrati svoje prihranjene denarce in tiste, ki jih je dobil od narodnega društva za podporo, ter odriniti v stari kraj. Kajti doma je stala še roditeljska koča. Dal je napraviti večja okna in je lazil okoli svojega doma.

V njegovi rodni vasi še vedno ni bilo šole. Bogatejši otroci so hodili v tretjo vas v državno šolo, revnejši pa so pasli gosi in rastli kakor drevje na gori. Ko je Staronj videl to zaostalost in zanemarjenost, ga je zbolelo srce. Bolelo ga je bolj nego radi lastne bede. Kaj neki bode iz teh otrok?

Vsekakor sužnji, ki bodo robovali kakor njihovi pradedje. In nagovarjal je občane, da bi postavili šolo. A šola stane mnogo denarja, oni pa imajo dosti drugega plačila. In potem še učitelja plačevati vsako leto? Čemu? Da bi le to mogli plačati, kar morajo.

No, on ni odnehal razlagati jim, kako potrebna jim je šola. Govoril je, da je človek, ki ne zna čitati in pisati, samo napol človek, ki ga nikjer nihče ne vpo-

prirediti koncert in to par dni popred, ko je bilo že vse pripravljeno. Skoraj se je namignilo, da tržaško narodnjaško, panslavistično občinstvo ne bi prebavilo lepih umetnih skladb, slovenskih, srbskih in ruskih (pripomniti je, da Pevsko in glasbeno društvo prednaša vse te skladbe v originalnem besedilu). V Trstu je treba za vzgojo narodne mase Krpanove kobile in Govekarja, Jake Štoke, »Moči uniforme« in kupletov Hrabroslava Vogriča. Žalostno za največje središče slovenskega življenja, Trst, da je bilo do sedaj nesposobno storiti kaj za organizacijo umstvenega dela. Kakor v prašni vihri nezdrugega vetra se vrti celo tržaško občinstvo za blagor domovine na plesiščih, v narodnih kravalih in sestankih po kavarnah! Reklo bi se morda: saj je tržaško občinstvo vendarle entuzijastično sprejelo ljubljansko Glasbeno Matico in je »potrpežljivo« prenašalo harmonične zvoke slovenske in slovanske pesmi, celo pri macedonskih pesmih ni izbežalo iz dvorane. No, naodušilo se je samo za ljubljanske pevce — tržaško narodnjaško — in tega ne more biti za goriške pevce in za Pevsko in glasbeno društvo!

Posebni izraz nehvaležnosti pa vidimo proti skladatelju Josipu Michlu, in pomilovanja vredni so oni gospodje v Trstu, ki si prisojajo vpliv na javno življenje, da niso razumeli, da je mož kakor Josip Michl ravno v Trstu zaslužil kot slovenski umetnik svoje prvo slavje.

—a

Domače stvari.

Društvo „Ljudski oder“ v Trstu.

V nedeljo dne 7. srečana 1909 ob 10 uri zjutraj v veliki dvorani »Delavskega doma« ulica Boschetto šte. 5. II. nadstr. se bo vršil

V. redni občni zbor

DNEVNI RED:

1. Prečitanje zapisnika zadnjega občnega zbora;
2. Poročila odbora: a) predsednika; b) tajnika, c) blagajnika, d) pregledovalcev računov;
3. Predavanja;
4. Knjižnica in čitalnica;
5. Podružnice in prečitanje in odobritev novih podružničnih pravil;
6. Odseki in prečitanje tozadevnih opravilnikov;
7. Premena članarine;
8. Slučajnosti.

Pristop k občnemu zboru imajo člani in vsi prijatelji delavske izobrazbe, katere vabimo, da se udeležijo v velikem številu.

Podružnice pošljejo za vsakih 10 članov po enega zastopnika.

Odbor.

Nekoliko spominov v karakteristiko naše socijalne demokracije se imenuje članek v Edinosti od 30. jan. Dopolje je iz delavskih krogov. Dejansko pa vse, kar pride v Edinost, so umetno nanaseni članki in dopisi iz znanih sestankov v kavarni Balkan in v Narodnem

števa in nikjer nihče ne mara. Končno je toliko srca roditeljev, da so pristali. Toda ne na to, da bi postavili šolo. Da če hoče, naj bi on učil otroke, in oni bi mu dajali za to, kar bi se določilo. Sicer je ugovarjal, da ne more prevzeti tako težkega dela, vendar je pristal na to...

Učil je otroke že okoli deset let. Vsako zimo okoli dva do tri mesece. Jako često je imel prepis s starši, ki niso hoteli skoraj nikdar kupiti otrokom, kar so potrebovali za učenje. Toda njegov trud ni bil brez uspeha. Otroci so ga imeli radi, ker jim je pri vsaki priliki pripovedoval, kako se mu je hudo godilo na svetu, ko še ni znal čitati in pisati. In kako se je veselil, ko mu je bila dana prilika, da se je mogel naučiti čitati in pisati. Dajal jim je potem čitati povesti, toda kmalu nato tudi novine. Kajti on se je bil navadil na časnike že v Ameriki.

Starši so se kar čudili, ko so jim otroci doma čitali na glas kake pripovedke. Skoraj jokali so od veselja. In tako je ugled Staronjev rasel od dne do dne.

Kakor da bi strela udarila iz jasnega, tako je učinkovalo na naše očete, ko je prišlo od urada pismo, s katerim se Staronju prepoveduje nadalje učiti. Kajti on baje nima niti izpričevala.

„Madjarska vlada za nas po očetovsko skrbi!“

(Slika iz slovaškega kulturnega življenja.)

Iz časnika „Slov. Tyždenník“ prevel B. Vdovič.

Martin Staronj ni hodil nikdar v ljudsko šolo. Zato pa se je, izgnan vsled bede iz svoje rodne vasi, dolgo, jako dolgo potikal po širokem svetu. Govori se, da je življenje šola. Ali beda človeka pač največ nauči.

Bil je še jako mlad, ko je že moral na delo. Bil je na Dolenji Zemlji (Alföld), v Avstriji, na Moravskem in tudi na Češkem. Bil je jako razumen in nadarjen. Povsod je bil prvi delavec. O, ko bi znal tudi čitati in pisati! Ves svet bi mu bil odprt. Čutil je to močno in zato je bil često jako užaljen, da se mu niti tega ni moglo dati na rodni zemlji.

Ko je imel edenindvajset let, so ga vzeli k vojakom. Tu je prišel v šolo. Učitelju, ki je spoznal njegovo nadarjenost, se je jako priljubil. Večkrat se je ustavil pri njem ter mu razlagal posebej vsako važnejšo stvar. V pol leta je že znal popolnoma gladko čitati in pisati. Nihče se ni učil s takim veseljem nego on. Vedno je imel svinčnik in papir pri sebi in kadar

je imel le trohico časa, vedno je kaj pisal. Kmalu je postal šarž. In tako je, ne da bi vedel kdaj, minil čas in on je bil doslužen vojak.

Zdaj se je iznova podal v svet. Šel je na Nemško in odtod v Ameriko. V Ameriki si je služil lepe denarje. Bil je tudi tajnik v nekem odboru slovaškega narodnega društva. Toda, ta njegova sreča ni trajala dolgo. Četrto leto mu je pošlo delo in on je bil prisiljen iti v rudnik ali, kakor mi Slovaki pravimo, v »banjo«. Tu mu je takoj drugi teden padla večja skala na noge. Dobro, da ga ni ubilo.

Obležal je brez zavesti. Tisti, ki so delali nedaleč od njega, so pritekli na lice mesta in so odvalili skalo. Oblivali so ga z vodo, pa ga niso mogli osvoboditi. Potrudili so se torej z njim k zdravniku. Tam so ga slekli in zdravnik ga je preiskal. Ugotovil je, da še živi, ali kdo ve, če še ozdravi, ker sta mu nogi popolnoma zmečkani in je vsled tega izgubil tudi mnogo krvi. Nato mu je nogi poravnal in delal v gipsovo obvezo. Ko je prišel k zavesti, ni mogel razumeti, kaj se je z njim zgodilo. Ležal na postelji, a ganiti se ni mogel ne na levo ne na desno. Nato je dobil vročico, ki pa je po nekoliko dneh prenehala. Jako težko se je lečil. No, tudi ko

domu, narekovani po vodstvu stranke. Že prvi stavek kaže, da ima dopis osebno smer dasi se iz previdnosti ne imenuje osebe.

Sloni, kakor vsi napadi v Edinosti proti merodajnim osebam socialnodemokratske stranke, na umetnih premisah. T. j. sprejema se kot teza, da je socialnodemokratska stranka protinarodna, protiverska i. t. d. Iz tega se potem snujejo dokazi in delajo zaključki. Tako je ves dejanski položaj tega dopisa iz delavskih krogov izgrešen. Podpisani narodni šovinist priznava, da je pristopil v organizacijo socialnodemokratske stranke v Trstu. Ne pove pa, da je bilo to takrat, ko socialna demokracija ni bila avtonomno organizirana kot del jugoslovanske socialnodemokratske stranke, kakor je sedaj. Priznava brez drugega, da je Delavski dom ustvaritev italijanske socialnodemokratske stranke, da je ta stranka založila podjetje in ga vzdržuje. Kakor rabi jugoslovanska socialna demokracija za svoje poslovanje in za svoj nastop slovenski materni jezik, tako je naravno, da italijanska organizacija rabi italijanski jezik za poslovanje, napiše i. t. d. In menda je docela upravičeno, da hišni gospodar rabi svoj lastni jezik. Dokler jugoslovanska socialnodemokratska stranka ni imela svojih posebnih lokalov, je bilo torej tudi naravno, da je sprejela sploh prostore za silo. To velja tudi za goriško socialnodemokratsko organizacijo. Italijanska socialna demokracija do nedavna ni mogla misliti da je slovenski delavec dovolj zrel za lastno krepko socialnodemokratsko organizacijo. Kakor hitro pa se je ta osamosvojila in stopila energično na površje na podlagi splošnega statuta za socialnodemokratsko stranko v Avstriji, se ni delalo jugoslovanski socialnodemokratski stranki ne v Trstu ne v Gorici nikakih zaprek, marveč se ji priznava popolna enakopravnost in enakost. Razlika je le v moči in sredstvih. Dočim ima socialnodemokratska stranka za sedaj različnih opor in pripomočkov, je bil slovenski delavec v Trstu in Gorici docela prepričan samemu sebi. Jugoslovanska socialnodemokratska stranka v Trstu in Gorici je zaradi tega komaj začela živeti svoje samostojno politično življenje. Ravno zaradi tega je skrajno brezvestno in za delavske interese izdajalsko nastopanje narodne delavske organizacije. Ako bi slovenski delavci v Trstu in Gorici pristopili polnoštevilno strokovnim in politični organizaciji socialnodemokratske stranke, bi imeli v Trstu časten in svoboden položaj poleg italijanske organizacije, v Gorici bi pa prišli celo do prvenstva in do odločilne moči. Tod se vidi vsa slepost narodnjaških krogov. Prespali so zopet ves dejanski zgodovinski položaj in sedaj se tolažijo s tem, da iščejo in stavijo krive premise, da zagovarjajo potem razdorno svoje delo.

Nerodnost nad nerodnostjo uganjajo voditelji tržaških narodnih delavcev. Narodne nerodnosti niso več novost, pa jih je vendar treba izročiti zgodovini, da ne ostanejo nepoznane. Tako je torkova «Edinost» pisala o nekem dogodku, ki se je izvršil v prosti luki med premikači v glavnih skladiščih in njihovemu delovodju. F. Sosiču. Stvar je sama na sebi sledeča: Nekoliko premikačev v glavnih skladiščih ni zadovoljno z omenjenim delovodjem Sosičem. Zakaj?... Edinost pravi, da zato, ker je pristranski. V zadnjem času je baje nekaterim premikačem stril plačati malo

«Verjemite, več vedo in lepše čitajo nego otroci, ki hodijo v državno šolo», so mrmrali starši na vseh straneh.

Staronja je ta prepoved težko zadela. Namenil se je, da bo odslej naprej učil zastoj. In učil je. Mislil si je: tega mi menda ne morejo prepovedati.

Ljudje so ga zato povsod hvalili. Kopa je o tem izvedel žid-krčmar, se je podal k stolnemu sodniku in mu je pripovedoval, da Staronj razširja panslavizem. Kajti učil otroke samo po slovaško in jim daje poleg tega še čitati slovaške časnike in panslavistične knjige. Končno je poslal stolni sodnik žandarje, da bi šli to panslavistično šolo razgnati. Staronja pa je citiral k sebi in ga obsodil na 50 kron. Potem mu je pa povedal, da ga bo dal zapreti, ako se še kdaj predrzne učiti.

Tako je ostala občina brez šole. Staro slovaško šolo so prepovedali, druge pa niso postavili. Postavili niso ne državne ne cerkvene. Otroci so le po drsanicah preganjali zimo. In bilo jih je precej nad petdeset. V sosednji občini jih niso mogli sprejeti. Tam imajo dosti svojih otrok. Niti ti ne hodijo vsi. Starši so se na vse mogoče načine posvetovali, kaj početi. Ali o tem bi jako težko izvedeli, o čemer so se pogovarjali. Kajti kadar se o šoli razgo-

globo. Menda zato, ker so bili nekoliko pregloboko pogledali v kozarec. Delo premikačev v prosti luki je delo velike odgovornosti in nevarno, kakor enako delo na železnici. Pri takem delu morajo biti delavci vedno jako oprezní, drugače spravijo v nevarnost sebe in življenje vseh mimoidočih. To menda priznava tudi «Edinost», toda očita Sosiču pristranost baje zato, ker želi, da bi bil Sosič naznanil in stril plačati globo vsem, tudi takim, ki nimajo navade segati preveč po omamljivi pijači. Ampak, ne da bi hoteli braniti Sosiča, saj ni naš pristaš in vemo da ni niti narodnjak čeravno je Slovenec, okoličan, moramo vendar povedati, da je prosta luka velika in mnogo je premikačev. En sam delovodja ne more vsega videti, ne more vedeti če so se bili tudi drugi zaljubili v starca vinskih gora. Naznanil je tedaj tiste, o katerih je vedel da niso trezni. Po mnenju «Edinosti» bi pa bil moral naznaniti vse kar «en block» Bil bi moral biti sicer manj pristranski in več krivičen. Po navodilih Jakliča in Mandiča, so narodni premikači vložili na ravnateljstvo glavnih skladišč spomenico, da mora delovodjo Sosiča premestiti na drugo mesto. Ravnateljstvo jim je odgovorilo, da bo Sosiča ne samo premestilo ampak poslalo iz službe, ako delavci dokažejo njegova zločinstva, njegovo pristranost, preganjanje i. t. d. In zato, ker ravnateljstvo ni hotelo ugoditi zahtevi (ne delavcev) ampak Mandiča in Jakliča, sta poslednja silila delavce v stavko. To je pa naravnost nerodnost vseh nerodnosti, ki jih je dosedaj uprizoril Mandič. Siliti delavstvo v stavko za take stvari, ki se jih niti ne more dokazati, se pravi želiti delavstvu slabo. In vse to se uganja samo za to, da se naredi N. D. O. nekoliko neopravičene reklame. Čudno je tudi, da se je v take stvari dal zabresti tudi dr. Rybar. In slednjič, kdor hoče, da se delavstvo vspešno bojuje, ta mora delavstvo siliti k solidarnosti. Mandič pa dela stavke in ve, da nima za seboj niti desetine delavstva. Ali pa mislijo gospodje pri N. D. O. da se bo drugo delavstvo dalo zavesti v take politične in pogubonosne korake. Ako imajo gospodje pri N. D. O. še nekoliko poštenosti in ako so jim mari delavske koristi, potem jih pa lepo prosimo, naj puste nekoliko na stran svoje slovohlepe in naj ne uganjajo takih škodljivih pajacad. Čas bi pa tudi bil, da bi še tista peščica delavcev, ki hodi za Mandičem postala nekoliko vsaj pometna in zastupila svoje narodne hujšakače. Naj si le Mandič dela pot do slave, ampak, da bi moralo zato trpeti nezavedno delavstvo, je naravnost vnebopijoč zločin. Nekoliko manj slovohlepja in več resnične ljubezni do delavstva ne bi bilo na škodo niti N. D. O.

Trgovske sotrudnike vabi v svoj tabor anonimni odbor N. D. O. v „Soči“ od 28. jan. t. l. Tam čitamo, da so se eni odzvali, drugi da so pa izjavili, da ne morejo pristopiti, ker so socialni demokratje. Tem poslednjim odgovarja „Soča“ dobesedno: «Na to odgovarjamo, da goriška N. D. O. sledeč naukom slavnega socijologa Masaryka, hoče socialno in narodno organizacijo slovenskega proletarijata, da torej priznava v strogo stanovskih vprašanjih internacionalizem, in da ne odklanja sodelovanja z drugimi n. pr. soc. demokratičnimi stanovskimi organizacijami, tudi se noče postavljati na šovinistično narodno stališče, češ drugorodcem ne priznavamo pravice.

varjajo, takoj utihne pogovor. Nočejo, da bi jih kdo čul.

Pa če bi vsaj en dan dobro opazovali vas z bližnjega holma, bi izvedeli vse. Videl bi, kako se otroci prikradajo k Staronjevemu skednju. Kdor slučajno pogleda skozi okno notri, vidi okoli deset otrok sedeti na tleh. Na kolenih ima vsak čitanko in čitajo pritaženo drug za drugim. Le občinski sodnik ve o tem, toda on je dober človek. Kadar pridejo v občino žandarji, govori po navadi dolgo z njimi. Njegova trinajstletna hčerka pa zbeži k k skednju.

Tu odpre duri in pove napol tiho: «Žandarji so tu!» Nato pospravijo otroci svoje knjižice in se hitijo skrit v shrambo. Ko se žandarji odpravijo od sodnika, gre do dolj po vasi. Prišedši do Staronjeve hiše, pogledajo skozi okno ker jim je tako ukazano. Toda ne vidijo drugega nego staro Staronja, ki čita sveto pismo ali pa kake časnike. Ko vidijo, da je sam, gre do mirno vestjo dalje, ker je vse v redu. Kadar Staronj misli, da so žandarji že precej daleč, gre v shrambo in pove: «Že lahko pridete». Nato se otroci vrnejo v skedenj in učenje se mirno nadaljuje.....

Tem liberalnim limanicam treba je posvetiti nekoliko pvrznosti. Predvsem pribijmo tri točke: 1) Goriška še ne porojena N. D. O. (recte rodoljubi Gabrščekove sorte) pravi, da sledi naukom slavnega socijologa Masaryka; 2) da priznava v stanovskih vprašanjih internacionalizem, 3) da ni narodna šovinistična! Človek ne ve, ali je to brezobraznost ali pa navadna liberalna ignoranca, najbrže je oboje. Trgovskim pomočnikom pa moramo to-le pojasniti: Narodni delavci ne spoštujejo Masarykovih naukov, marveč lo Klofačeve. Narodni delavci so nešteto krat pribili Masaryka na križ, razkričali so ga za brezdomovince, judovskega hlapca in vladinega oprodo.

Narodni delavci so dan za dnevom metali blato na Masarykovo glavo, označali ga za največjega škodljivca naroda in zapeljevalca mladine; v svojih glasilih so ga pisali dosledno: *Masarič* t. j. očitali so mu s tem renegatstvo, ker bi se moral baje kot Čeh tako pisati pa ne «Masaryk».

Ni prav dolgo temu, ko smo čitali podobne reči o Masaryku tudi v slovenskih «liberalnih» listih, v „Soči“, „Edinosti“, „S. Narodu“. Ni dolgo temu, kar so ti «liberalni» rodoljubi pisali v svojih glasilih, da se je del slovenskih akademikov okužil Masaryka.

In sedaj nam pridejo naši goriški «narodni delavci», ki se skupno s tržaškimi in ljubljanskimi organizirajo po vzoru čeških narodnih delavcev, po vzoru narodno socialnih generalov Klofača, Buřivala, Choca itd. in nam na vsa usta izjavijo, da sledijo naukom Masarykovim!! Da bi tega liberelec ne bil nikdar izrekel! Bolje bi bilo zanj! Ako bi bil dotični narodni delavec recte liberelec vprašal Masaryka za svet, tedaj bi mu bil ta gotovo le to povedal: nespametno je, da ovirate socialno demokracijo pri organizaciji slovenskega proletarijata, ki je njega edina legitimna zastopnica, nespametno je, da se pustite izrabljati kot slepo orodje starega liberalizma.

Druga in tretja točka, ki smo ji gori pribili, nam še bolj jasno odkriva karte narodnih delavcev, ki naj služijo edino le v pomlajenje prepustega liberalizma. Naši sodrugi se bodo gotovo znali varovati pred njimi.

Gabrščekovo maslo. V „Soči“ od minule sobote čitamo neki dopis iz Gorice, v katerem dopisnik kritizira okrožnico sodruga dr. Tume, s katero skilecu zaupni shod dne 7. t. m. in s katero svari slovenske delavce pred N. D. O. V istem dopisu pripoveduje kritik, kako da bo N. D. O. semostojna in narodna, kar pa da jugoslovanska socialna demokracija ni. Dalje pravi doslovno: «Kakšna je N. D. O. se vidi v Trstu. Taka bo tudi v Gorici. Zato je mesto za našega slovenskega delavca le v N. D. O. Torej če bo N. D. O. v Gorici začela svoje delovanje po vzoru N. D. O. v Trstu, potem bo tudi ona ne narodna organizacija, — ampak organizacija krumirjev.

V isti števil. „Soče“ čitamo vest, ki jo je sam Gabršček zložil na novem stroju za zlaganje «Linotype», ki mu je pravkar došel iz Amerike. Tam pripoveduje Gabršček svojim čitateljem o vrlih tega stroja in pove, da na stroj lahko naredi en stavec sam dela za štiri stavce. Stavcu tedaj, ki bo delal na rečenem stroju se obeta lepa bodočnost. Gabršček, pod katerega komando ustanavlja njegov pol. sin Fabič N. D. O. v Gorici, se že na stroju uči, da bo v slučaju stavke lahko krumiril. Gabršček je tedaj kar navlaš vstvarjen za predsednika N. D. O. v Gorici.

O novi formuli je pisala «Edinost». Morda se s člankom «Nova formula» v Edinosti obširveje pomenih prihodnjic. Mi seveda ne bomo dovolili, da bi se dajalo našim člankom pomen, ki ga v njih ni. Da pa ne bodo gospodje pri „Ed.“ mislili, da smo res zato obsojali brezplodni in surovi nacionalni šovinizem ital. nacionalistične stranke, da si «kaptiviramo» ono javnost, ki ne pozna tržaškega miljeja, potem pa pove-mo že danes, da enako obsojamo in bomo obsojali vsak nacijski šovinizem in tudi tistega, ki ga zelo skrbno goje gospodje slovenski narodnjaki. Na vse drugo pa prihodnjic.

Bakuli. Tako je na nekem zaupnem shodu imenoval Jaklič okoličane ter rekel še zraven da bo treba «bakule» (tedaj okoličane) vse zapoditi iz mesta. Tudi Mandič je bil zraven, ko je Jaklič tako govoril. Okoličani! Kadar bodo narodnjakarji še enkrat prišli k vam in vam rekli «mili rojaki» spomnite jih, da so vas v Trstu imenovali «bakule».

Občni zbor podružnice železničarjev v Trstu se je vršil v ponedeljek dne 1. t. m. v Delavskem domu v veliki dvorani. Navzočih je bilo nad 200 članov.

V sredo dne 3. t. m. se je pa vršil v gostilni Krašna v ulici Boccaccio 25. občni zbor III. podružnice železničarjev v Trstu. Za predsednika je bil izvoljen sodr. Falk.

Iz Sv. Križa. Vsem onim, ki nas silijo naj malo pošegačemo g. Furlana radi srovega prštepanja neke deklice v cerkvi odgovarjamo, da tega ne storimo radi, ker ne maramo osebne polemike. Nas mora tako postopanje g. nuna samo veseliti. Ali želeli bi, da se ne bi g. Furlan znašal nad otroci, ampak nad zreliimi možmi ki imajo v hiši božji Boga za norca. Če g. Furlan tega sam ne zamore naj se obrne le do nas. V naši delavski dvorani je vsako nedeljo v času maše obilo delavcev, ti mu bodo gotovo radi šli na roko in mu pomagali cerkev prazniti.

Onim pa, ki se tako čudijo, da je isti gospod Furlan prišel na sled vzrokom potresa v južni Italiji, bodi povedano, da se je to še pred ujim posrečilo učenemu uredniku poučnega in zabavnega lista „Zarje“. Križani ste stem pokazali da je „Zarja“ pri Vas premalo razširjena. Škoda za tako zabaven list. Vidite, če bi ga vi vsako soboto čitali, pa bi znali, kaj bo pridgal g. nune v nedeljo, in ne bi vam bilo treba zahajati v hišo božjo.

Cenjene sotrudnike in dopisnike iz Trsta, Goriškega in Istre, prosimo nekoliko potrpljenja. List je majhen in gradiva dobivamo toliko, da nam res ni mogoče vstreci takoj vsem. Dopise in članke, ki smo jih dobili, bomo seveda vse objavili. Posebno pa prosimo, da bi potrpeči sedaj, ko moramo objaviti kolikor mogoče obširno poročilo od zadnjega našega strankinega zbora.

GLEDA LIŠČE

V nedeljo se je predstavljala delavska drama v štirih dejanjih od Fr. Šuberta „Drama štirih revnih sten“. Dejanje se vrši približno pred 35 leti na Češkem, in sicer na češko-nemški meji, ko je bila organizacija delavstva še le v začetku, ko je bilo zatiranje delavstva v socialnem in narodnem oziru (se strani nemških kapitalistov) bolj kruto nego dandanes. Delavska zavest se tu še le vzbuja. V drami vidimo tragedijo ubogega trpina-rudarja, ki ga hoče predrzni gospodar zapoditi iz «njegovih štirih revnih sten». In dočim se dejanje vrši med istimi, buči zunaj vihar stavke, vrše se burne demonstracije, čuje se nastop od gospodarjev poklicanega vojaštva, in slednjič strel vojaških pušk in rudar-trpin pade ranjen. Po dogodku pride preiskovalna komisija, da odpelje ranjenca v preiskovalni zapor toda on izdahne za vedno. — Tako konča ta tragična drama, ki je polna pretresljivih momentov. V njej opisuje pisatelj bomo življenje rudarskih delavcev, ki so še dandanes premogokrat žrtve rudniških katastrof.

Igralo se je na splošno rečeno, povoljno. Verovšek in Danilova, ki sta imela glavni ulogi, sta bila ob koncu vsakega dejanja burno aklamirana. Gledališče je bilo na pol prazno, kar je obžalovanja vredno.

V torek popoldne se je v drugici igralo «Dramo štirih revnih sten». Plakati so naznanjali, da je to delavska predstava, toda gledališče je bilo skoraj prazno. Kakor smo slišali, je odbor «Dramatičnega društva» mislil predstavo odložiti. Pa res povsod napredek.

Društvene stvari.

Zveza pekovskih delavcev podružnica Trst priredi v nedeljo dne 7. febr. t. l. običajni pekovski ples v rožno okinčani dvorani Tartini ulica Giosuè Carducci števil. 28 I. nad. Pri plesu svira odličan orkester pod vodstvom učitelja Fonda. Ples prične točno ob 9½ uri zvečer, ter bo trajal do naslednjega jutra. Čisti dobiček je namenjen v dobrodelni društveni sklad.

Skupina delavcev glanil skladišč vabi vse društvenike na važen sestanek, ki bo v nedeljo dne 7. t. m. ob 10. uri zjutraj v Delavskem domu v veliki dvorani v I. nad.

